

- (א) ז"ל רב עוקבא,
- (ב) נבניתו ע. ושי"ט,
- (ג) רש"ל (ז) גימ' איהו,
- (ד) נבניתו ע. ז"ל.

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ובמלוא בו ובמקום שפירש בחרי"א דחולקין ע"י לעיל דף סב ע"פ מוס' ד"ה אמת: שם ד"ה אבל בו שיעור במקומו עי"ה ב"ק דף סו ע"ב תוס' ד"ה מי דמי? ס"ל דשינוי קונו עי"ה דף ז' ע"א בטופו דשמואל ס"ל דשינוי קונו וא"כ פריך ה"א שפיר לרי"י ושמואל לשיטתו:

הגהות הב"ח

(א) גמ' מלו ויתר רב פפא וכו' נבאקה שדה קא סבר אין לו לבכור קודם חלוקה ומה דאתא לידיה אחיל אידך לא אחיל רב פפי משניה דרנא וכו' ט"ק קא סבר י"ט לו: (ב) רשב"ם ד"ה קפיד וכו' למת לו מני ממיל כ"ל ומת: הלך נמתק:

מוסף תוספות

א. ז"ל הרמב"ם וזהו הנפלא מיהו וכו' כגון אם גבו היתומים קרקע בחובת אביהם וכו' אין השוא דחוקן הגאונים וכו' וגבו ממטלטלין דיתמי וכו'. ב. [ולכן] גובה בחובתו ממנה, כיון שכבר נשתעבדו לה משא"כ בבכור ובעל, דבעל נמי אין לו שום זכות בגוף מלוה ויחייב על אשתו אלא לאחר מיתה. ע.

כמלוה שעמו. שהצבור נתחייב לאצ"ו: פלגי. חלק בצורה יחלקו ביניהן איהו מעבד פלגא ונותן לאחיו פלגא דהו ליה ממון המוטל בספק וחולקין דאין ידוע אי חשיב מוחזק לאצ"ו שהרי הצבור רואה הוא לשעבד נכסיו לאצ"ו לגמרי ובענין יפה גמר ומקני נכסיו לאצ"ו

כדי שיהא אצ"ו מוחזק בךך מלוה ויטול בה' ז' אותן פי שנים או דלמא לא ענה משאר מלוה הלך פלגי. יש לשונות אחרים ולא נתיישבו לפי הלשון הכתוב בספרים. והא דלמרי' כל האומר אחריו כלאומר מעכשיו דמי לאו מילתא היא אלא כשלחו מתם דלמר רבה [קנה]: מתקצר טעמא דבני מערבא כו' וכל היכא דלמר נכסי לך ואחריו יורשי מת ראשון קנו יורשי הנותן או יורשי יורשי הקודמין לירשו אצל בעל לא דאין הצבע נוטל בראוי ואם נתן הנכסים לצת מהיום ולאחר מיתה אע"פ שמתה צחי הזקנה הבעל יורשה דהוא לה מוחזקת בגוף הקרקע צחי הזקנה: אמר רב הונא אמר רב אסי. אע"ג דלאוקימנא לדברי הכל דאין הצבור נוטל פי שנים שבצח שהצחי יתומים לאחר מיתה אצ"ו מיהו אס מיתה ואמר אל תשיצו חלקי אלא לחלוק מיד ואשציא אני שני חלקים שלי ואטול כל שבחן והן נחייאשו לחלוק והשצו הנכסים הרי מיתה צהן ויטול פי שנים דהא פסקין לקמן יש לו לבכור פי שנים קודם חלוקה משעה שחפץ לזכות בצבורתו והרי חפץ ליתול חלקו לאלתר וזכה בחלק בצורתו מיד כל מקום שהוא הלך נכסין דידיה אשצח: אמר רבא מספדא מילתא דרב אסי. דיתול הצבור פי שנים שבצח שהצחי יתומים שצצו מחמתו כשמיחה צעננים מחוזרים וצארכס היתומים

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא קכו.

עין משפט גמ' מצוה

גמ' א מיי פ"ג מהל' נהלות הלכה ב סג עין ז' טושי"ע ח"מ פ' רעמ ספיק ז':

גמ' ב ג מיי ש' ה' ו עיין בהשגות ובמגד משנה טושי"ע שם ספיק ט':

ג ד ה מיי ש' טושי"ע שם ספיק ט':

רבינו גרשום

דאבא: ובמלוה שעמו פליגי. שאם הבכור ליה מאביו ושאר אורח מלוה בירו יטול ממנה חלק דכפשוט והחלק של הבכורה יטול המחצית כלבר וחצי האחר יחלקו ביניהן האחים ומאי טעמא יטול מחצית ממנה חלק הוא דלא שקיל מינה חלק בכור. אבל הואיל דמוחזק דק"ל ממון המוטל בספק חולקין דהא לא קי"ל כסומכוס דפרשיש לעיל (ד' נה. ד"ה ומ"ש) אלא תקנת חכמים היא ה"א וצמקוס שפורש צדיא דחולקין: אבל דרבו"ם א"א לפי הקונט' דטעמא משום דקאזוס צשינו קשיא דהיי פריך מעיקרא עננים והשתא חמרא הא איכא למי"ד בהגוזל קמא (צ"ד ד' טו). * שינוי במקומו עומד: ב

בבכור ואלא רצו אלא שיהיו משבחין צחי אביהן ולא דרכוס אלא בצרום כלבר ומיתה על הבצירה בצירה לא חשיב שבח כל כך אצ"פ שטרחו ובצרום שקיל בכורה מעננים מובצרים ואינו מנכה להם כלום והואיל דמיאזן וכן נמי בוימים ומסקום אבל דרכוס שבכר נשתנו שבישוי הוא יין שטרחו בהן הרבה אצ"פ שמיחה אינו נוטל פי שנים בין: רב יוסף אמר אפי' דרכוס אס מיתה מיתה נוטל: ומקשי' הא הוה השתא חמרא שהשביחו יתומים ולא כמא ליהא דחוקן. נותן לו עמי: דהיי עננים שאם דרכוס הרבה אובדות מהם הרבה מחפורות מהן אותו חזק ישלמו ליה ולא נוטל פי שנים: שנים: והא דרב עוקבא (ג) דאמר בכור ופשוט שניהו כו' מוקים לה במיתה: חלק כפשוטו. שלא נוטל פי שנים: ויתר באותה שדה. ולא היבין ליה טפי באותה שדה כי אם כפשוט אבל בשאר [הנכסים] לא ויתר: ויתר בכל הנכסים. דבשאר נכסים נמי לא שקיל פי שנים. אין לבכור בכניס אביו כלום קודם חלוקה כלומר לא ליתן ולא למכור. הלכך מה דאתא לידיה אותה שדה כלבר שחלק עם אחיו ולא נטל ממנה אלא כפשוט באותה שדה שכבר באה לידו ויתר. אבל בכל הנכסים שדיין לא באו לידו לא מחל חלק בכורה: וכן נכסיה דדיה ודפשוט. אחזק קודם שחלקו אתו לקמה דרבא לדינא ואמר להו עשה ולא כלום אותו מכר:

קרקע צחוב אציהן היא חזרת וגובה מהן שבצעה כדון בעל חוב או אס פטרה מן השבועה גובה ממלוה שהיא צד אחרים אפי' לרי"ע ודלא כצבא שאול צן אימא מרי"ס) ואין לומר דההוא כרבי אחיא אבל לרצן הו מלוה ראוי דהא לא משמטיע התם שום אמורא לאוקומי כרבי משמע דליכא מןן דפליג אלא כ"ע

אומלוה שעמו פלגי אמר רב הונא אמר רב אסי יבכור שמיחה מיחה אמר רבה מסתבר טעמיה דרב אסי יבכור ובענבים ויצרום זיתים ומסקום אבל דרכוס לא ורב יוסף אמר אפילו דרכוס דרכוס מעיקרא עינבי השתא חמרא כדאמר רב עוקבא בר חמא ליתן לו דמי חזק ענביו ה"ג נותן לו דמי חזק ענביו היכא איתמר דרב עוקבא בר חמא אהא דאמר רב יהודה אמר שמואל בכור ופשוט שהניח להן אביהן ענבים ויצרום זיתים ומסקום בכור נוטל פי שנים אפילו דרכוס דרכוס מעיקרא עינבי השתא חמרא אמר רב עוקבא בר חמא ליתן לו דמי חזק ענביו: אמר רב אסי יבכור שנטל חלק בפשוט ויתר מאי ויתר רב פפא משמיה דרבא אמר ויתר באותה שדה (ב) רב פפי משמיה דרבא אמר ויתר היבכל הנכסים כולן רב פפא משמיה דרבא אמר ויתר באותה שדה קא סבר אין לו לבכור קודם חלוקה ומה דאתא לידיה אחיל אידך לא אחיל ורב פפי משמיה דרבא אמר ויתר בכל הנכסים כולן קא סבר יש לו לבכור קודם חלוקה ומדאחיל בהא אחיל בכלוהו והא דרב פפי רוב פפא א"א לוא בפירוש איתמר אלא מבכללא איתמר דההוא בכור דאזיל זבין נכסי דדיה ודפשוט אזול יתמי בני פשוט למיכל תמרי (א) [מהגהו לקוחות מוחנהו] אמרי להו קרובים לא מוסיתייא דובנתניהו לנכסייהו אלא מימחא נמי מחיתו להו אתו לקמיה דרבא אמר להו לא עשה ולא כלום מר

שלא מדעתו א"י מדעתו ובעל כרחו שלא רצו לחלוק או יתמים היו מחוזרין כשמיחה צהן ומסקום והשצוהם יתומים צצירה ומסקיה צהאי שצח שקיל צבור פי שנים שנוטל שני חלקים מן העננים כמות שהן צצורים ולא יתן להם שצח צצירה דעננים היו ואכתי עננים נינהו ועננים של צבור הוא דאשצוח והרי זה דומה לגזול פרה והוקירה דמשלם אותה כמות שהיא הואיל ולא נשתנית: אצל דרכוס. ע"מ לזכות הן שבצח דריה לא שקיל צבור פי שנים דמתן [צ"ק נ:]. הגזול עמים ועשאן כלים משלם כשעת הגזילה דקנייה צשינו ה"י קניניהו יתמי להני עננים צשינו כך נראה צעני. ורבינו חננאל פירש צבור שמיחה ואמר איני מוותר חלק בצורה דיו וא"ל למחות פעם אחת ואמר רבה ה"מ כשמיחה צעננים וצארכס יתמים ומסקום הוא דאין צריך למחות לו פעם אחת אצל אס דרכוס וחלקו ולא מיתה ויתר ולא גיזרתי ליה חדא דלפי' לא מיתה לא הפסיד חלק בצורה עד שיטול חלק בחצת מן השדות כפשוט דלמך ואו ויתר חלק בצורה בכל הנכסים ועוד לא אכתי לא איירין לעיל צשום יומרו דמינא חזקין מיתה ולא יומרו עוד: ורב יוסף אמר אפי' דרכוס. קצ"ד השתא דאפי' דרכוס שקיל שבצח היין פי שנים והיינו דקא מתנה גמרא דרכוס אמאי שקיל פי שנים הא מעיקרא ענבי והשתא חמרא וקנייה צשינו דפרשישית. ומשני כדלמר רב עוקבא כו' לקמן ה"י נותן לו דמי חזק ענביו כלומר הא דלמר רב יוסף אפי' דרכוס לא ליתול שצח היין היתר על העננים אמר דודאי לא שקיל אלא דמי עננים אלא הכא צמאי עסקינן שפחת היין ונשפך או נתקלקל שאין שזה דמי עננים ואחא רב יוסף למימר דלפי' דרכוס ופחות צבור נוטל פי שנים עננים צצורים כדמים שהיו שוין העננים דכיון דמיחה צהן לא הוו להו לדרוך עננים שלו ומשלמים לו דמי ענביו הכל כשעת הגזילה ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי רבה איירי דאין נוטל שבצח היין ורב יוסף אחא למימר דה"י לא שקיל אחא למימר דה"י לא שקיל צמאי עסקינן שפחת היין ונשפך או נתקלקל שאין שזה כו' נוטל פי שנים. וכגון שמיחה: אמר רב עוקבא כו'. וה"ק ואפי' דרכוס נוטל פי שנים עננים צצורים כמו שצח שוין קודם דריכה: צבור שנטל חלק. בחצת מן השדות מחזיו חלק פשיטות: ויפר. כלומר רב מחל חלק בצורה דכדפרש לקמיה אי צהאי שדה אי בכל הנכסים. וטעמא כדלמרן לעיל [קדף]. אס אמר איני נוטל ואיני נותן רשאי דכיון דמתנה קרייה רחמנא [דברים כא] ואיהו לא צעי לה לא היא מתנה ולא זוכה צה עוד: קסבר אין לו לצבור. חלק בצורה לא לתת ולא למכור קודם חלוקה דכתיב [שם] לתת לו עד דלמאי לידיה דמקבל מתנה הלכך האי שדה שצח לידו חלקו ממנה והיה לו לזכות צו חלק בצורה דהא שעת חלוקה הוא וקרינן ציה לתת לו (ט) הלכך מני מחיל אצל צשאר נכסים לא מני מחיל דאין אדם מקנה דבר שלא צא לעולם דעד שעת חלוקה לא זכי צהו וכ"ש בחלק פשיטות דלא זכי קודם חלוקה שלא הוצרך חלקו ומיחה אס מת קודם חלוקה ל"ש צבור ול"ש פשוט צנו יורש עם האחין ונוטל חלק אצ"ו כשיצאו לחלוק דלא גרע היכא דמת האב ואח"כ מת הצן דצן הצן וירשו מהיכא דמת האב צחי האב דצן צנו יורשו דכתיב וצן אין לו [במדבר טו] עיין עליו [לעיל קטו]. אצל קודם חלוקה אין יכולין למכור לא האב ולא הצן: יש לו לבכור קודם חלוקה. ושל"ג דחלק פשוט אין לו דהא כתיב לתת [דברים כא] משעת שמת האב הוא ראוי ליתן לו הלכך צצבור תליא מילתא דצשעה שירצה יזכה בחלקו וכדלמרן לעיל צבור שמיחה מיחה והלכך יש כח צידו למחול כל שעה שירצה דהיינו דבר שצא לעולם ואצן סהדי דכי היכי דלחיל צהא שדה אחיל צכולוהו וכיון דיש כח צידו לזכות יש כח נמי צידו ליתן ולמחול והוא מילתא: צנכסי דדיה ודפשוט. יש מפרשין בחלק בצורתו וצחלק פשיטותו ואין זה לשון גמרא. ועל כרחי זקוק איני לפרש שמכר כל הנכסים שני חלקים שלו וחלק פשוט אחיו מקמי דניפלוג צדיה מוכר כל השדה שלא צרשת אחיו ולצורך אחיו לתת לו מעות של חלקו: למיכל תמרי. מאותו שדה צצביל חלק אצוהוין: מחנהו. הכוס: אמרו להו. ללקוחות קרובייהו דיתמי: דוכרסייהו לנכסייהו. שלא מדעתם ושלא מדעת אצוהוין דהא ודאי חלק פשוט אחיו לא היה יכול למכור: לא עשה. הבכור ולא כלום צמרייהו ז': מר

דגמ' פלגי בגל י"ד אבו מיושב כ"ב. והלאה דלה כיון השב"ס ז"ל נמש"כ וס' וס' ולא נתיישבו לפי הלשון הכתוב בספרים דרובי. (ב) ז"ל והא דרב עוקבא דלמר ליתן לו וכו': דלמר רב יהודה אמר שמואל בכור ופשוט אצמיה וכו'. פלגי אצל ג' רב עוקבא, (ג) נבניתו ע. ושי"ט, (ד) נבניתו ע. ז"ל.

(א) לשון זה ש' רבנו עולא שפיר לפי גימטריא ז"ל עג"ס פלגי אצל ג' רב עוקבא, (ב) נבניתו ע. ושי"ט, (ג) נבניתו ע. ז"ל.